

Nr 74

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om brännolja, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 10 februari 1961 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 114, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om brännolja.

Riksdagen har vid vårsessionen beslutat uppskjuta behandlingen av nämnda proposition till höstsessionen.

Beträffande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I propositionen föreslås en omläggning av beskattningen av motorbrännolja. För närvarande erlägges skatten efter deklaration av ägarna av dieseldrivna motorfordon. Beskattningsförfarandet ändras enligt förslaget så att skatt som regel skall utgå redan vid oljebolagens försäljning av motorbrännolja till bensinstationer eller direkt till motorfordonsägare. Endast för de s. k. blandade förbrukarna, d. v. s. de som använder motorbrännolja både för drift av motorfordon och för annat ändamål, t. ex. drift av traktor, bibehålles det nuvarande deklara-tionsförfarandet.

I samband med omläggningen utformas beskattningen i anslutning till de principer, som varit vägledande vid senare års lagstiftning på punktskatteområdet, bl. a. genom anknytning till förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning.

Omläggningen innebär en betydande förenkling av beskattningsförfarandet. De skattskyldiga kommer sålunda att minska i antal från ca 25 000 till drygt 3 000 och i huvudsak utgöras av — förutom oljebolagen — endast de blandade förbrukarna. För det stora flertalet ägare av dieseldrivna fordon kommer alltså skatteredovisningen i fortsättningen icke att innebära några egentliga problem.

Fordonsägarnas skyldigheter inskränkes i stort sett till att bevara verifikationerna på inköpt brännolja under två års tid ävensom att på anfordran av kontrollstyrelsen tillhandahålla verifikationerna samt lämna uppgift om brännoljaförbrukning och körd väglängd. Förbud stadgas för den

som icke äger särskild rätt därtill att använda obeskattad brännolja för drift av motorfordon.

Förslaget möjliggör, trots lätnaderna för fordonsägarna, en tillfredsställande skattekontroll.

Skatten på motorbrännolja utgör för närvarande 30 öre per liter. Den föreslås i fortsättningen bli 27 öre per liter. I samband därmed slopas för normala fall rätten till skattefria avdrag — för brännolja som använts för annat ändamål än fordonets framförande — för den som köper oljan i beskatat skick. Detta innebär att skattebelastningen genomsnittligt blir något lägre än för närvarande. För de blandade förbrukarna avses dock skatten fortfarande vara 30 öre, och rätten till skattefria avdrag bibehålles.

Omläggningen av beskattningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1962. Den beräknas icke nämnvärt påverka statsverkets intäkter av brännoljeskatten.

Det ovannämnda *författningsförslaget* är av följande lydelse.

Förslag
till
förordning om brännoljeskatt

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Till staten skall i enlighet med bestämmelserna i denna förordning erläggas särskild skatt (brännoljeskatt) för sådan till tulltaxenummer 27.10 B hänförlig vara, som är ägnad att användas till motordrift och som icke är skattepliktig enligt förordningen om bensinskatt. Vara, som nu sägs, benämnes i det följande brännolja.

Skatt skall icke utgå för brännolja, som uppenbart är avsedd att förbrukas för annat ändamål än drift av motor i motorfordon.

Med obeskattad brännolja avses i förordningen brännolja, för vilken skattskyldighet icke inträtt innan den förvärvats.

Begreppet motorfordon har i denna förordning samma innebörd som i vägtrafikförordningen.

2 §.

I fråga om skatt som skall utgå annorledes än vid införsel till riket är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet. Därvid skall vad i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning är stadgat äga tillämpning.

Där skatt skall utgå vid införsel är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. Bestämmelserna i 46 § nyssnämnda förordning skola gälla jämväl beträffande införsel.

3 §.

Den som inom riket tillverkar brännolja är, i den mån kontrollstyrelsen icke annat medgiver, skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen (re-

gistrerad tillverkare) samt att för sådant ändamål göra anmälan till styrelsen.

Den som, utan att tillverka brännolja, från depå försäljer brännolja i större omfattning må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen (registrerad leverantör). Om särskilda skäl därtill äro, må jämväl annan försäljare av brännolja registreras såsom leverantör.

Den som förbrukar brännolja för såväl drift av motor i motorfordon som annat ändamål må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen (registrerad förbrukare).

Om verkställd registrering skall kontrollstyrelsen utfärda bevis.

Inträder ändring i förhållande, varom uppgift lämnats i anmälan eller ansökan, skall kontrollstyrelsen underrättas härom.

4 §.

Skattskyldighet föreligger, förutom i fall som i andra stycket c) sägs, endast för den som är registrerad enligt 3 §.

Skattskyldigheten inträder

a) för registrerad tillverkare och registrerad leverantör då brännolja av honom levereras till köpare, som icke är registrerad enligt 3 §, eller tages i anspråk för annat ändamål än försäljning eller ock, vid avregistrering, ingår i hans lager;

b) för registrerad förbrukare då obeskattad brännolja påfyller bränsletank i motorfordon, vartill han är ägare, eller av honom överlåtes till den som icke är registrerad enligt 3 § eller ock, vid avregistrering, ingår i hans lager; samt

c) för den som icke är registrerad enligt 3 § då brännolja för hans räkning införes till riket och då obeskattad brännolja påfyller bränsletank till motorfordon, vartill han är ägare.

Med ägare av motorfordon avses i denna förordning den som är eller bör vara antecknad i automobilregister såsom ägare av sådant fordon ävensom ägare av motorfordon, som brukas enligt interimslicens eller saluvagnslicens.

5 §.

Skatten utgår med trettio öre för liter, dock att skatt, som erlägges av tillverkare eller registrerad leverantör eller vid införsel, skall utgöra allenast tjugusju öre för liter.

Skatten beräknas efter varans fakturerade volym. Kan skatten icke beräknas på sådant sätt eller sker fakturering annorledes än enligt vedertagna grunder, äger beskattningsmyndigheten fastställa grunder för beräkning av volymen.

6 §.

Deklaration till kontrollstyrelsen skall, där ej styrelsen annat föreskriver, avlämnas för varje kalenderkvartal, varunder skattskyldighet inträtt.

Deklaration skall insändas inom en månad efter varje beskattningsperiods utgång. Kontrollstyrelsen äger medgiva, att deklARATION må insändas senare än nu sagts, dock inom tre månader efter utgången av den beskattningsperiod deklARATIONEN avser.

Har skattskyldighet inträtt enligt 4 § andra stycket c) och är kontrollstyrelsen beskattningsmyndighet, äger styrelsen utan hinder av vad i denna paragraf sägs föreskriva särskild tid för deklARATIONENS insändande.

7 §.

Registrerad tillverkare och registrerad leverantör må i deklaration göra avdrag för brännolja, som

a) förvärvats för återförsäljning eller förbrukning i egen rörelse och för vilken skattskyldighet tidigare inträtt,

b) återtagits i samband med återgång av köp,

c) av den skattskyldige eller för hans räkning utförts ur riket eller till svensk frihamn,

d) försålts till den som enligt 8 § punkten 1, 2 eller 3 tulltaxeförordningen äger åtnjuta tullfrihet för varor som införs till riket.

På särskild prövning av kontrollstyrelsen ankommer, huruvida och i vad mån avdrag jämväl må göras för

a) brännolja, som den skattskyldige återtagit annorledes än i samband med återgång av köp,

b) brännolja, vars försäljning förorsakat den skattskyldige förlust på grund av bristande betalning från köparen.

8 §.

Registrerad förbrukare må efter särskild prövning av kontrollstyrelsen erhålla avdrag för brännolja

a) för vilken skattskyldighet inträtt före eller vid förvärvet,

b) som använts för drift av tippnings- eller lastningsanordningar eller eljest för annat ändamål än fordonets framförande.

9 §.

Nyttjas motor i motorfordon, som drives med brännolja, i mera avsevärd omfattning för drift av tippnings- eller lastningsanordningar eller eljest för annat ändamål än fordonets framförande och är fordonets ägare icke registrerad förbrukare, äger han, om och i den mån kontrollstyrelsen prövar skäligt, åtnjuta restitution för skatt på brännolja, som förbrukats för annat ändamål än fordonets framförande.

Restitution må ock, om och i den mån kontrollstyrelsen prövar skäligt, åtnjutas, därest brännolja, för vilken skattskyldighet inträtt före eller vid förvärvet, använts för annat ändamål än drift av motor i motorfordon och förbrukaren icke är registrerad enligt 3 §.

Restitutionsbelopp, som avses i denna paragraf, utbetalas av kontrollstyrelsen efter ansökan halvårsvis i efterskott. Närmare föreskrifter om restitution varom nu är fråga meddelas av kontrollstyrelsen.

10 §.

Den som icke är registrerad enligt 3 § må ej utan särskilt medgivande av kontrollstyrelsen förbruka obeskattad brännolja för drift av motor i motorfordon.

11 §.

Ägare av brännoljedrivet motorfordon är skyldig att anskaffa verifikationer på sina förvärv av brännolja. Verifikationerna skola bevaras under två år efter utgången av det år de avse.

12 §.

Kungl. Maj:t må förordna, att ägare av brännoljedrivet motorfordon skall vara pliktig att i den omfattning kontrollstyrelsen föreskriver på

motorfordonet på egen bekostnad enligt styrelsens anvisningar låta installera särskilt mätinstrument för att underlätta skattekontrollen.

13 §.

Skattskyldig är pliktig att i andra avseenden än i 11 och 12 §§ omfattas ställa sig till efterrättelse de föreskrifter rörande redovisning och särskilda kontrollanordningar som kontrollstyrelsen finner erforderliga för skattekontrollens utövande.

14 §.

Vad i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning och i 13 § denna förordning stadgas med avseende på kontroll hos skattskyldig skall, ändå att skattskyldighet ej föreligger, äga motsvarande tillämpning i fråga om

- a) ägare av brännoljedrivet motorfordon,
- b) den som tillverkar, bearbetar, försäljer, distribuerar eller eljest innehar brännolja,
- c) den som idkar handel med vara, vilken användes vid framställning eller distribution av brännolja,
- d) den som i större omfattning avsänder eller låter avsända gods med brännoljedrivet motorfordon eller förestår verksamhet för samordning av yrkesmässig lastbilstrafik.

För kontroll som i första stycket sägs skall ägare av brännoljedrivet motorfordon på anfordran av kontrollstyrelsen eller kontrolltjänsteman lämna uppgift om brännoljeförbrukning och körd väglängd.

15 §.

Skatt, som skall utgå vid införsel till riket, erlägges i den ordning som är föreskriven beträffande tull. Även i övrigt skall vad i gällande författningar stadgas i fråga om tull i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande sådan skatt.

Brännolja skall med avseende å rätten till uppläggning å tullager likställas med till riket inkommande tullbelagd vara i allmänhet.

16 §.

Har någon i strid med 10 § förbrukat obeskattad brännolja för drift av motor i motorfordon dömes till dagsböter eller fängelse i högst ett år.

Den som förskyllt fängelse må, efter omständigheterna, dömas att gälta straffskatt med högst tre gånger den skatt som belöper på den förbrukade brännoljan.

Brott, som i första stycket sägs, må av åklagare åtalas allenast efter anmälan av kontrollstyrelsen. Finnes förseelsen ursäktlig eller eljest ringa, skall ej till straff dömas.

17 §.

Den som icke behörigen iakttager vad honom åligger enligt 11 § eller på grund av föreskrifter som meddelats med stöd av förordnande enligt 12 § dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

18 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklARATION lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattesstrafflagen.

19 §.

Kungl. Maj:t äger utfärda för tillämpning av denna förordning erforderliga föreskrifter.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1962. Förordningens bestämmelser skola äga giltighet redan före ikraftträdandet med avseende på åtgärder som erfordras för tillämpningen därefter.

2. Genom den nya förordningen upphäves förordningen den 21 maj 1954 (nr 260) om brännoljeskatt. Sistnämnda förordning skall dock alltjämt äga tillämpning beträffande förhållanden som hänföra sig till tiden före den 1 januari 1962.

3. Den som vid den nya förordningens ikraftträdande bedriver verksamhet som avses i 3 § första stycket skall, i den mån kontrollstyrelsen icke annat beslutar, utan anmälan registreras hos kontrollstyrelsen från och med den 1 januari 1962.

4. Den som icke registreras enligt 3 § från och med ikraftträdandet av den nya förordningen skall erlägga lagerskatt för den myckenhet skattepliktig brännolja han då innehar med tjugusju öre för liter, dock icke om myckenheten understiger 400 liter.

Den som är skyldig erlägga lagerskatt skall senast den 31 mars 1962 till kontrollstyrelsen avlämna deklaration rörande sitt innehav av brännolja, varvid tillika skall angivas den plats, där brännoljan förvarades. Samtidigt med deklarationens avlämnande skall erläggas enligt deklarationen upplupen skatt genom insättning å kontrollstyrelsens postgirokonto. I övrigt skall med avseende på nu nämnd deklaration i tillämpliga delar gälla vad i den nya förordningen stadgas rörande deklaration i allmänhet.

5. Det i 10 § stadgade förbudet skall icke gälla brännolja som innehades vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande.

6. I fråga om beskattningsperioder, som gå till ända under åren 1962 och 1963, skall den i 19 § första stycket förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning angivna tidsfristen utgöra två år.

7. Förekommer i lag eller författning hänvisning till eller avses däri eljest stadgande, som ersatts genom bestämmelse i den nya förordningen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

I detta sammanhang behandlar utskottet jämväl förslaget i propositionen nr 188 om att skatten på motorbrännolja skall höjas med 4 öre per liter fr. o. m. den 1 januari 1962 och att därmed sammanhängande ändringar skall vidtagas i förordningen om brännoljeskatt. Förslaget utgör ett komplement till den i propositionen nr 188 föreslagna höjningen av bensinskatten med 5 öre per liter, som utskottet behandlar i betänkande nr 79.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen nr 114 väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 682 av herr *Nyström m. fl.* och II: 814 av herr *Löfroth m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 114 måtte — för så vitt förslaget till ny bränn-

oljeskatteförordning godtages — besluta, att nu gällande skattefrihet för brännolja avsedd för drift av i Sverige hemmahörande oregistrerade motorfordon bibehålles; samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig lagtext»;

2) motionen II: 767 av herr *Sundelin*, vari hemställts att riksdagen måtte lämna Kungl. Maj:ts proposition nr 114 utan bifall.

I detta sammanhang behandlar utskottet jämväl följande i anledning av propositionen nr 188 väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 697 av herr *Stefanson m. fl.* och II: 848 av herr *Carlsson* i Stockholm *m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen icke måtte vidtaga någon höjning av skatten på brännolja;

II) de likalydande motionerna I: 721 av herr *Hagberg m. fl.* och II: 882 av herr *Heckscher m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag att höja skatten på motorbrännolja med 4 öre per liter; ävensom

III) de likalydande motionerna I: 727 av herr *Ivar Johansson m. fl.* och II: 876 av herr *Hedlund m. fl.*, vari bl. a. hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om höjning av brännoljeskatten.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 767, II: 814, II: 848, II: 876 och II: 882.

Rörande motiveringen för det i propositionen nr 114 framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinnes under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

I. Inledning, s. 8—10.

II. Historik, s. 11—12.

III. Gällande bestämmelser m. m., s. 12—14.

IV. Promemoria A, s. 14—18.

V. Yttrandena över promemoria A, s. 18—21.

VI. Promemoria B, s. 21—25.

VII. Remissyttrandena över promemoria B, s. 25—29.

VIII. Departementschefen, s. 29—40.

Motiveringen för det i propositionen nr 188 framlagda förslaget om höjning av skatten på motorbrännolja återfinnes å s. 28—29 i sistnämnda proposition.

I anledning av propositionen nr 114 har till utskottet ingivits en skrivelse från *kungl. järnvägsstyrelsen*. Vidare har *Svenska omnibusägareförbundet* ingivit en skrivelse i anledning av propositionen nr 188.

Av innehållet i de föreliggande motionerna må här återges följande.

I de likalydande *motionerna I: 682 och II: 814* framhålles, att författningsförslaget i propositionen nr 114 icke stadgar den begränsning i skatteplikten, som gällande brännoljeskatteförordning innehåller i avseende på annat motorfordon än sådant, som är registrerat eller nyttjas enligt interimslicens eller saluvagnslicens. Medan sålunda enligt gällande förordning skatt ej utgår för brännolja avsedd för drift av oregistrerat motorfordon, som användes uteslutande inom sådant i 77 § c) vägtrafikförordningen angivet område eller för vilket vederbörlig dispens från registreringskyldighet meddelats, innebär författningsförslaget en utsträckning av skatteplikten även till brännolja använd för dessa motorfordon. De motorfordon, som avses i 77 § vägtrafikförordningen, är dels »motordrivna fordon eller släpfordon, som tillhöra staten och äro tillverkade för särskilda militära ändamål», dels ock — och det är för denna kategori den föreslagna skatteskärpningen skulle bli av väsentlig ekonomisk betydelse — »motordrivna fordon eller släpfordon, som användas uteslutande inom järnvägs- eller fabriksområde eller inhägnat tävlingsområde eller annat dylikt inhägnat område». Som exempel på fordon, för vilkas drift beskattad brännolja enligt förslaget skulle behöva användas, kan nämnas de tunga truckar, som används inom gruvområden, vid kraftverksbyggen, flygfältsbyggen och liknande anläggningar. Förbrukningen av brännolja för fordon av detta slag lär vara betydande, särskilt som användningen av tunga dieseltruckar vid detta slags arbeten på senare år alltmer utvidgats.

Motionärerna framhåller vidare, att de fordon, varom här är fråga, regelmässigt inte utan registrering må användas på allmän väg eller eljest utanför inhägnat område. Motivet för brännoljebeskattningen, nämligen att de som nyttjar vägarna bör bidra till vägväsendets finansiering, ger därför ingen grund för beskattning av brännolja, använd för driften av dessa fordon. Att de inte undantagits i propositionen synes närmast bero på ett i sammanhanget förklarligt förbiseende, eftersom skattefriheten för brännolja använd för i 77 § vägtrafikförordningen avsett fordon endast motsättningsvis kan utläsas ur gällande brännoljeskatteförordning. Att en utvidgning av det skattepliktiga området i detta hänseende ej är åsyftad med det nu föreliggande författningsförslaget synes även kunna utläsas ur 4 § sista stycket, där stadgandet om vem som skall anses som ägare av motorfordon formulerats så, att det icke kan äga tillämpning på ägare av oregistrerat fordon.

Som motivering för yrkandet om avslag på förslaget om höjning av skatten på brännolja anföres i de likalydande *motionerna I: 697 och II: 848* bl. a., att höjningen av skatterna på drivmedlen skulle innebära en prisfördyring av 6,4 procent. Med hänsyn till transportkostnadernas speciella genomslagskraft på den allmänna kostnadsnivån med åtföljande negativa följdverknningar måste en stegring av drivmedelskostnaderna anses som synnerligen allvarlig. Det ligger i sakens natur att skattehöjningen hårdast skulle drabba glesbygderna, framför allt Norrland, med det av avstånden betingade star-

ka beroendet av landsvägstransporter med personbilar, lastbilar och bussar. Motionärerna framhåller därjämte, att det i och för sig inte kan vara fel, om man lyckas uppnå ett relativt förbilligande av drivmedlen. Det allmänna budgetläget har vidare undergått en markant förbättring främst till följd av stegringen av skatteunderlaget. Bärande statsfinansiella motiv att genomföra skattehöjningen kan därför inte anföras.

I de likalydande *motionerna I: 721 och II: 882* framhåller motionärerna, att den i propositionen nr 188 förordade höjningen av bensin- och brännoljeskatten endast har motiverats med att det icke bör ifrågakomma att motorbränslena »förbilligas relativt» i förhållande till den varubeskattade konsumtionen. Det förhållandet att prisnivån allmänt höjes genom den ökade omsättningsskatten kan dock enligt motionärernas mening icke åberopas som skäl för en höjning av skattenivån för motorbränslena. Det finns icke någon en gång för alla fastställd relation mellan skatten på konsumtionsvaror och på motorbränslen. Så länge beskattningen av bensin och motorbrännolja fortfarande i sin helhet sker i särskild ordning vid sidan av den allmänna varuskatten, bör dess storlek bestämmas med hänsyn till vad det ordinarie vägbyggnadsprogrammet fordrar. Någon diskussion om behov av ytterligare medel för vägar eller för bilismens andra egna ändamål föres ej i propositionen. Motionärerna anser det av denna anledning uteslutet att godtaga den förordade skattehöjningen. Därutöver tillkommer att en ökad bensin- och brännoljeskatt mycket snabbt slår igenom i ökade kostnader — och därigenom i högre varupriser — för alla de företagare och enskilda som i sin rörelse eller förvärvsverksamhet utnyttjar bil eller traktor. Särskilt hårt träffas landsbygdens befolkning, framför allt i de glesbebyggda trakterna, där bilen ofta är nödvändig för arbetstagaren för färd till arbetet och för invånarna i allmänhet för att nå närmaste tätort.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I: 727 och II: 876* anför, att en höjning av brännoljeskatten inte bör ske, enär en sådan höjning skulle medföra en alltför hård kostnadsbelastning för den tyngre lastbilstrafiken och vissa andra delar av näringslivet.

Till stöd för yrkandet om avslag på förslaget i propositionen nr 114 anför motionären i *motionen II: 767* i huvudsak följande. Enligt en vid årsskiftet 1959/60 verkställd utredning beräknades att beståndet av brännoljedrivna traktorer i vårt land uppgick till ca 60 000 och att antalet s. k. entreprenadmaskiner vid samma tillfälle utgjorde ca 8 000, vartill kommer ett obekant antal s. k. dumpers (stenröjningsvagnar). Ett betydande antal av dessa fordon och maskiner ägs av företag och personer, som jämväl är lastbilsägare och vilka därför är att hänföra till kategorien blandade förbrukare. Den i propositionen beräknade reduceringen av antalet skattskyldiga i samband med den föreslagna ordningens genomförande måste mot bakgrunden härav te sig såsom absolut tagen i överkant. Det framstår såsom mera antagligt att antalet s. k. blandade förbrukare ej kommer att understiga 10 000, och där-

med kommer den förenkling av beskattningsförfarandet som åsyftas inte att ernås. Härtill kommer att ej heller den föreslagna nya ordningen på ett tillfredsställande sätt kommer att erbjuda erforderliga kontrollmöjligheter över att obeskattad olja icke kommer att användas för motorfordonsdrift. Möjligheterna för illojala fordonsägare att jämväl i fortsättningen undandraga staten skatt synes således ej reducerade genom det föreslagna skattesystemet.

I propositionen uttalas att ett i sammanhanget påtänkt system med förhöjd fordonsskatt för brännoljedrivna motorfordon, vilket system vore enkelt till sin utformning samt lätt att administrera och kontrollera, för närvarande icke kan förordas bl. a. enär frågan om den framtida utformningen och avvägningen av vägtrafikbeskattningen är under 1953 års trafikutrednings prövning. Enär det i propositionen förordade skattesystemet synes behäftat med väsentliga brister ur kontroll- och redovisningssynpunkt, talar starka skäl för att det inom 1953 års trafikutredning pågående arbetet med vägtrafikbeskattningsfrågorna bör avvaktas, innan riksdagen tar ställning till frågan om en omläggning av brännoljebeskattningen över huvud taget.

Utskottet

I propositionen nr 114 föreslås en omläggning av beskattningen av motorbrännolja i avsikt att åstadkomma en förenkling av beskattningsförfarandet. Enligt nuvarande bestämmelser erlägges skatten kvartalsvis efter deklaration av den, som är registrerad som ägare till brännoljedrivet motorfordon, men enligt Kungl. Maj:ts förslag skall skattskyldighet — liksom fallet är med skatten på bensin — som regel inträda redan vid oljebolagens försäljning av motorbrännolja till bensinstationer eller direkt till fordonsägare. För s. k. blandade förbrukare, d. v. s. de som använder motorbrännolja både för drift av motorfordon och för annat ändamål, bibehålles dock det nuvarande deklarationsförfarandet. Skatten på motorbrännolja, som för närvarande utgör 30 öre per liter, föreslås i propositionen bli 27 öre per liter. I samband därmed slopas i normalfallen rätten till skattefria avdrag för brännolja, som användes för annat ändamål än fordonets framförande. De blandade förbrukarna föreslås fortfarande skola erlägga skatt efter 30 öre per liter, varvid dock rätten till skattefria avdrag bibehålles. Omläggningen av beskattningen är avsedd att träda i kraft den 1 januari 1962 och beräknas inte nämnvärt påverka statsverkets intäkter av brännoljeskatten.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även förslaget i propositionen nr 188 om höjning av skatten på motorbrännolja med fyra öre per liter. Sistnämnda förslag utgör en integrerande del av den förordade omfördelningen av skattebördan från direkt till indirekt beskattning i samband med förslaget om lättnader i inkomstbeskattningen för små och medelstora inkomsttagare.

I den i anledning av propositionen nr 114 väckta motionen II: 767 hemställas om avslag på förslaget till omläggning av brännolja beskattningen. Motionären finner förslaget behäftat med väsentliga brister ur kontroll- och redovisningssynpunkt och anser att resultatet av 1953 års trafikutrednings arbete bör avvaktas, innan ställning tas till frågan om en omläggning av beskattningen.

Erfarenheterna av det nuvarande beskattningssystemet visar att det är synnerligen angeläget, att bestämmelserna om beskattningen av motorbrännolja snarast erhåller en mer ändamålsenlig utformning. Av de utredningar, som legat till grund för förslaget i propositionen framgår, att det för närvarande inte torde vara möjligt att helt omlägga brännolja beskattningen efter samma principer, som gäller för bensinbeskattningen. Det stora flertalet ägare av brännoljedrivna motorfordon kommer emellertid genom den föreslagna utformningen av beskattningen att kunna inköpa motorbrännolja i beskattat skick och helt befrias från deklarationsskyldighet. Samtidigt underlättas skattekontrollen avsevärt och begränsas i huvudsak till dem, som skall vara registrerade hos kontrollstyrelsen. Utskottet är medvetet om att antalet blandade förbrukare sannolikt kommer att bli icke obetydligt större än som angivits i propositionen, även om det inte är troligt att antalet blir så stort som uppgivits i motionen II: 767. Även genom den föreslagna omläggningen av beskattningen kommer mindre nogräknade förbrukare fortfarande att ha vissa möjligheter att undandraga sig skattebetalning åtminstone för en del av sin förbrukning. Genom det minskade antalet skattskyldiga och genom att förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning föreslås skola bli tillämplig i fråga om brännolja beskattningen torde man emellertid kunna förvänta att möjligheterna till en effektiv kontroll för att förhindra skatteundragande kommer att i avsevärd mån förbättras. Fördelarna med propositionsförslaget är emellertid enligt utskottets mening så betydande, att utskottet anser sig böra tillstyrka, att en omläggning av beskattningen genomföres efter de riktlinjer, som uppdragits i propositionen nr 114. Av det anförda framgår att utskottet inte kan tillstyrka bifall till avslagsyrkandet i motionen II: 767.

Som ovan nämnts åvilar enligt nuvarande bestämmelser i 1954 års förordning om brännolja beskattning den, som är registrerad som ägare till brännoljedrivna motorfordon. Enligt propositionen skall skatt utgå för brännolja, som är ägnad att användas för motordrift, men icke för brännolja, som uppenbart är avsedd att förbrukas för annat ändamål än drift av motor i motorfordon. Begreppet motorfordon har därvid samma innebörd som i vägtrafikförordningen.

I de i anledning av propositionen nr 114 väckta likalydande motionerna I: 682 och II: 814 har hemställts om sådan ändring av förslaget till förordning om brännolja beskattning, att nu gällande skattefrihet för brännolja avsedd för drift av i Sverige hemmahörande icke registrerade motorfordon bibehålles. Motionärerna åsyftar härvid i främsta rummet truckar och andra

motordrivna fordon, som användes inom gruvområden samt vid kraftverks- och flygfältsbyggen eller liknande anläggningar.

Såsom motionärerna framhållit kan den föreslagna författningstexten möjligen tolkas så, att ägare av vissa icke registrerade motorfordon, som för närvarande inte är underkastade skattskyldighet, kommer att bli beskattade för den brännolja, som förbrukas vid driften av dessa fordon. Kungl. Maj:ts förslag syftar i princip endast till en teknisk omläggning av beskattningen för att uppnå förenklingar i beskattningsförfarandet. Enligt utskottets mening bör om möjligt undvikas att skatteskärpningar inträder för vissa grupper. Då de fordon det här är fråga om inte användes på vägar eller eljest utanför helt eller delvis inhägnade områden bör brännolja, som förbrukas vid drift av ifrågavarande fordon, alltjämt vara undantagen från beskattningen. I förtydligande syfte bör därför i författningen intagas en bestämmelse om att till motorfordon i brännoljeskatteförordningens mening icke hänföres i 77 § vägtrafikförordningen angivna fordon. Utskottet förordar för sin del, att ett stadgande av denna innebörd införes i 1 § sista stycket i förslaget till förordning om brännoljeskatt. Därigenom torde syftet med yrkandet i de likalydande motionerna I: 682 och II: 814 vara tillgodosett.

Enligt propositionsförslaget kommer flertalet bussföretag att kunna inköpa motorbrännolja efter den lägre skattesatsen. Järnvägsstyrelsen har i en till utskottet ingiven skrivelse framhållit, att den föreslagna omläggningen av beskattningen kommer att föranleda, att statens järnvägar, som förbrukar brännolja såväl vid drift av motorfordon som vid järnvägs- och tåg-färjedrift, måste registreras som blandad förbrukare och på grund därav erlägga skatt efter den högre skattesatsen för den brännolja, som användes vid drift av motorfordon. I skrivelsen framhålles vidare att statens järnvägars biltrafik konkurrerar med den privata busstrafiken, som till övervägande delen omfattar företag, som kommer att erlägga brännoljeskatt efter den lägre skattesatsen. Den omständigheten att statens järnvägars biltrafik får erlägga skatt efter den högre skattesatsen medför, att statens järnvägars biltrafik kommer att belastas med en kostnad av i runt tal 600 000 kr. per år vid nuvarande förbrukning av motorbrännolja i jämförelse med om skatt finge erläggas efter den lägre skattesats, som andra bussföretag kommer i åtnjutande av.

Utskottet vill till en början erinra om att innevarande års värriksdag beslutat att för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag å 2 milj. kr. för stödjan- de av linjetrafik med buss på landsbygden. Statsbidrag skall emellertid inte utgå till sådan linjetrafik, som bedrivs av statlig myndighet eller eljest av företag, som helt eller delvis äges av staten. Enligt utskottets mening bör vid en teknisk omläggning av beskattningen såvitt möjligt beaktas, att rubbningar inte sker i nu rådande konkurrensförhållanden. Utskottet har därför ansett sig böra undersöka om det är skattetekniskt möjligt att inom ramen för det framlagda förslaget utforma bestämmelserna så, att mera väsentliga ojämnheter i skattebelastningen olika företag emellan inte upp-

kommer. Detta syfte skulle kunna vinnas, om kontrollstyrelsen gives möjlighet att, därest särskilda förhållanden föranleder därtill, medgiva registrerad förbrukare, vilkens förbrukning av brännolja för drift av motorfordon är av betydande omfattning, rätt att erlægga skatt efter den lägre skattesatsen. Ett dylikt stadgande bör lämpligen införas i 5 § i författningsförslaget. Självfallet skall sådan registrerad förbrukare, som erhållit kontrollstyrelsens medgivande att erlægga skatt efter den lägre skattesatsen, även i övrigt jämföras med förbrukare, som inköper brännolja i beskattat skick, och således inte äga rätt till skattefria avdrag för den motorbrännolja, som användes för annat ändamål än framförande av motorfordon.

Gällande förordning om brännoljeskatt innehåller inga bestämmelser om avdrag för motorbrännolja, som förbrukats för ändamål, som inte har direkt samband med fordonets framförande. Då skatt enligt nuvarande lagstiftning skall utgå endast för den kvantitet brännolja, som användes för framdrivande av motorfordon, framräknas den skattepliktiga kvantiteten för varje fordon genom att från den kvantitet, som påfyllts fordonets bränsletank, drages den kvantitet, som kan beräknas ha förbrukats för andra ändamål än fordonsdriften.

I 8 § förslaget till förordning om brännoljeskatt har intagits bestämmelser om de skattefria avdrag, som registrerad förbrukare äger åtnjuta efter särskild prövning av kontrollstyrelsen. Därvid har avsikten varit att lagfästa gällande rättspraxis rörande skattefrihet för brännolja, som påfyllts fordonets bränsletank men som förbrukats för annat ändamål än fordonets framförande, exempelvis för drift av tippnings- och lastningsanordningar. Författningstexten har emellertid fått en sådan utformning, att avdrag även kan ifrågakomma för brännolja, som använts för drift av fordonsmotor för varmkörning eller tomgångskörning av fordonet. Enligt nuvarande rättspraxis (RÅ 1955 ref. 47) föreligger, såsom jämväl framgår av propositionen, skattskyldighet för brännolja, som förbrukats för sistnämnda ändamål. Med hänsyn till de praktiska tillämpningssvårigheterna torde det inte vara lämpligt att ytterligare utvidga rätten till skattefria avdrag. Enligt utskottets mening är det heller inte ur administrativ synpunkt ändamålsenligt att medgiva rätt till skattefria avdrag, då förbrukningen av brännolja för annat ändamål än fordonets framförande är av allenast ringa omfattning. På grund härav förordar utskottet en komplettering av bestämmelserna i 8 § författningsförslaget, så att avdrag icke erhålles för motorbrännolja, som förbrukats vid varmkörning och tomgångskörning av motor i motorfordon eller när förbrukningen för annat ändamål än fordonets framförande varit ringa.

De delar av Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 114, som icke ovan berörts, anser sig utskottet böra biträda.

Slutligen har utskottet att behandla det i propositionen nr 188 framlagda förslaget om höjning av skatten på motorbrännolja med 4 öre per liter fr. o. m. den 1 januari 1962. Vad i övrigt föreslagits i nämnda proposition behandlas av utskottet i betänkande nr 79.

I de inbördes likalydande motionerna I: 697 och II: 848, I: 721 och II: 882 samt I: 727 och II: 876 har bl. a. hemställts om avslag på förslaget om höjning av brännoljeskatten.

I skilda sammanhang har utskottet under senare år i anledning av väckta motioner med yrkanden om sänkning av skatten på motorbrännolja kunnat konstatera, att den tyngre yrkesmässiga biltrafiken har att kämpa med stora ekonomiska svårigheter. En av 1953 års trafikutredning förra året verkställd undersökning rörande bussföretagens ekonomi bekräftar detta för busstrafikens del. Som tidigare nämnts har statsmakterna till följd härav för innevarande budgetår lämnat visst stöd till linjetrafik med buss på landsbygden. Den föreslagna höjningen av skatten på motorbrännolja skulle otvivelaktigt medföra en betydande kostnadsbelastning för den tyngre dieseldrivna trafiken och även vissa andra delar av näringslivet samt i väsentlig mån förringa värdet av det stöd, som redan lämnats busstrafiken. Med hänsyn härtill och då det ur statsfinansiell synpunkt inte föreligger behov av denna inkomstökning, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till propositionen nr 188 i vad avser höjning av skatten på motorbrännolja. Utskottet tillstyrker således avslagsyrkandet i motionerna I: 697 och II: 848, I: 721 och II: 882 samt I: 727 och II: 876.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen,

1) med bifall till de inbördes likalydande motionerna I: 697 av herr Stefanson m. fl. och II: 848 av herr Carlsson i Stockholm m. fl., I: 721 av herr Hagberg m. fl. och II: 882 av herr Heckscher m. fl. samt I: 727 av herr Ivar Johansson m. fl. och II: 876 av herr Hedlund m. fl., samtliga motioner i vad desamma avser brännoljeskatten, måtte avslå Kungl. Maj:ts i propositionen nr 188 framlagda förslag om höjning av skatten å motorbrännolja;

2) med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 114 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och i anledning av de likalydande motionerna I: 682 av herr Nyström m. fl. och II: 814 av herr Löfroth m. fl. samt med avslag å motionen II: 767 av herr Sundelin, måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om brännoljeskatt med de ändringar, att 1, 5 och 8 §§ erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse:

Kungl. Maj:ts förslag

1 §.

Till staten — — — följande brännolja.

Skatt skall — — — i motorfordon.
Med obeskattad — — — den förvärvats.

Utskottets förslag

1 §.

Till staten — — — följande brännolja.

Skatt skall — — — i motorfordon.
Med obeskattad — — — den förvärvats.

Kungl. Maj:ts förslag

Begreppet motorfordon har i denna förordning samma innebörd som i vägtrafikförordningen.

5 §.

Skatten utgår — — — för liter.

Skatten beräknas — — — av voly-
men.

8 §.

Registrerad förbrukare må efter särskild prövning av kontrollstyrelsen erhålla avdrag för brännolja

a) för vilken skattskyldighet inträtt före eller vid förvärvet,

b) som använts för drift av tippnings- eller lastningsanordningar eller eljest för annat ändamål än fordonets framförande.

Utskottets förslag

Begreppet motorfordon har i denna förordning samma innebörd som i vägtrafikförordningen, dock att till motorfordon ej hänföras sådana fordon, som på grund av stadgande i 77 § sistnämnda förordning eller beslut, som i samma författningsrum avses, icke skolat upptagas och redovisas i bilregister.

5 §.

Skatten utgår — — — för liter.

Därest särskilda förhållanden det föranleda, äger kontrollstyrelsen medgiva, att skatt skall erläggas med allenast tjugusju öre för liter även av registrerad förbrukare, om dennes förbrukning av brännolja för drift av motor i motorfordon är av betydande omfattning.

Skatten beräknas — — — av voly-
men.

8 §.

Registrerad förbrukare må efter särskild prövning av kontrollstyrelsen erhålla avdrag för brännolja

a) för vilken skattskyldighet inträtt före eller vid förvärvet,

b) som i ej endast ringa omfattning använts för drift av tippnings- eller lastningsanordningar eller eljest för annat ändamål än fordonets framförande, dock att avdrag icke må medgivas för tomgångskörning eller varmkörning av motor i motorfordon.

B. att de likalydande motionerna I: 682 av herr Nyström m. fl. och II: 814 av herr Löfroth m. fl. måtte, i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet ovan hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 30 november 1961

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

vid behandlingen av propositionen nr 114

från första kammaren: herrar John Ericsson, Jansson, Spetz, fröken Ranmark, herrar Gustaf Elofsson*, Söderquist, Yngve Nilsson, Wärnberg, Tage Johansson och Gösta Jacobsson; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Allard, Kollberg, Kärrlander, Vigelsbo, Gustafson i Göteborg, Asp, Andersson i Essvik, Stiernstedt* och Björkman;

vid behandlingen av propositionen nr 188 i vad densamma avser skattesatsen å brännolja

från första kammaren: herrar John Ericsson, Hagberg, Einar Eriksson, Jansson*, Spetz, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Yngve Nilsson, Wärnberg och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Brandt i Aspabruk, Kollberg, Kärrlander, Vigelsbo, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Asp, Andersson i Essvik, fru Holmqvist och herr Björkman.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *John Ericsson, Einar Eriksson, Jansson*, fröken *Ranmark*, herrar *Wärnberg, Brandt* i Aspabruk, *Kärrlander, Asp, Andersson* i Essvik och fru *Holmqvist*, vilka

dels ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»I propositionen — — — (= utskottet s. 10 rad 20 uppifrån—s. 14 rad 3 uppifrån) — — — av brännoljeskatten.

De i propositionen nr 188 föreslagna höjningarna av drivmedelsskatterna får ses som ett komplement till den allmänna varubeskattningen. Departementschefen erinrar i propositionen om att bensin- och motorbrännoljeskattningen varit oförändrad sedan 1958 samtidigt som flertalet andra varuslag belagts med varuskatt från och med den 1 januari 1960. Utskottet delar departementschefens uppfattning att det med hänsyn härtill inte bör ifrågakomma, att motorbränslena vid en höjning av den allmänna varuskatten förbilligas relativt sett ännu mera i förhållande till den varubeskattade konsumtionen.

I sitt betänkande nr 79 har utskottet tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag om höjning av den allmänna varuskatten och bensinskatten. Utskottet har därvid framhållit, att det av samhällsekonomiska skäl inte bör ifrågakomma att vidga ramen för skatteomläggningen så, att de inflationistiska tendenserna i samhällsekonomin förstärks. Den ram för skattesänkning och andra lättnader — 300 milj. kronor — som departementschefen angivit i propositionen, bör därför enligt utskottets mening inte nämnvärt överskridas. Om någon höjning inte vidtages av skatten på motorbrännolja, kommer detta att medföra ett ytterligare inkomstbortfall av ca 20 milj. kronor.

Skatten på motorbrännolja utgör för närvarande 30 öre per liter. Såsom ovan nämnts föreslås i propositionen nr 114, vilken framlades innan den i proposition nr 188 föreslagna höjningen var aktuell, att skatten skall sänkas till 27 öre för liter för den, som inköper oljan i beskattat skick, dock utan nuvarande rätt till skattefria avdrag. För de s. k. blandade förbrukarna, vilkas antal kommer att minska betydligt, föreslås i nämnda proposition, att skatten skall utgå med 30 öre per liter med bibehållen rätt till skattefria avdrag. Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 188 jämfört med förslaget i propositionen nr 114 innebär således att skatten blir 31 öre resp. 34 öre. I realiteten föranleder förslagen endast en skattehöjning med ett öre per liter för åtskilliga förbrukare, nämligen för alla dem — däribland flertalet bussägare — som nu inte erhåller skattefria avdrag. Även för ett antal förbrukare, som för närvarande erhåller skattefria avdrag, blir skatteskärpningen avsevärt mindre än fyra öre per liter.

Enligt utskottets mening bör en höjning av bensinskatten även föranleda en i stort sett motsvarande skärpning av skatten på motorbrännolja för att förhindra snedvridning i nuvarande konkurrensförhållanden. Det eventuella stöd, som den tyngre yrkesmässiga trafiken kan vara i behov av, bör, såsom utskottet tidigare i andra sammanhang framhållit, inte ges beskattningsvägen utan i annan ordning.

Av anförda skäl anser sig utskottet inte kunna bifalla avslagsyrkandet i motionerna I: 697 och II: 848, I: 721 och II: 882 samt I: 727 och II: 876 utan tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag om höjning av skatten på motorbrännolja med fyra öre per liter. Detta föranleder ändring i 5 § och i punkten 4 av ikraftträdandebestämmelserna i det i propositionen nr 114 framlagda förslaget till förordning om brännoljeskatt.»

dels ock ansett att utskottet bort hemställa,

A. att riksdagen — med avslag å de inbördes likalydande motionerna I: 697 av herr Stefanson m. fl. och II: 848 av herr Carlsson i Stockholm m. fl., I: 721 av herr Hagberg m. fl. och II: 882 av herr Heckscher m. fl. samt I: 727 av herr Ivar Johansson m. fl. och II: 876 av herr Hedlund m. fl., samtliga motioner i vad desamma avser brännoljeskatten, och med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 188 i vad den avser höjning av skatten å motorbrännolja samt med förklarande att Kungl. Maj:ts proposition nr 114 icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas och i anledning av de likalydande motionerna I: 682 av herr Nyström m. fl. och II: 814 av herr Löfroth m. fl. samt med avslag å motionen II: 767 av herr Sundelin — måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning om brännoljeskatt med de ändringar, att 1, 5 och 8 §§ samt ikraftträdandebestämmelserna erhåller följande såsom *reservanternas förslag* betecknade lydelse:

Utskottets förslag

Reservanternas förslag

1 §.

Till staten — — — (= utskottet s. 14 rad 5 nedifrån—s. 15 rad 9 uppfifrån) — — — i bilregister.

5 §.

Skatten utgår med *trettio* öre för liter, dock att skatt, som erlägges av tillverkare eller registrerad leverantör eller vid införsel, skall utgöra allenast *tjugusju* öre för liter.

Därest särskilda förhållanden det föranleda, äger kontrollstyrelsen medgiva, att skatt skall erläggas med allenast *tjugusju* öre för liter även av registrerad förbrukare, om dennes förbrukning av brännolja för drift av motor i motorfordon är av betydande omfattning.

Skatten beräknas — — — (= utskottet s. 15 rad 21 uppfifrån—rad 9 nedifrån) — — — i motorfordon.

1 §.

Skatten utgår med *trettiofyra* öre för liter, dock att skatt, som erlägges av tillverkare eller registrerad leverantör eller vid införsel, skall utgöra allenast *trettioett* öre för liter.

Därest särskilda förhållanden det föranleda, äger kontrollstyrelsen medgiva, att skatt skall erläggas med allenast *trettioett* öre för liter även av registrerad förbrukare, om dennes förbrukning av brännolja för drift av motor i motorfordon är av betydande omfattning.

1. Denna förordning — — — (= propositionen) — — — januari 1962.

4. Den som icke registreras enligt 3 § från och med ikraftträdandet av den nya förordningen skall erlägga lagerskatt för den myckenhet skattepliktig brännolja han då innehar med *tjugusju* öre för liter, dock icke om myckenheten understiger 400 liter.

Den som — — — (= propositionen) — — — stället tillämpas.

4. Den som icke registreras enligt 3 § från och med ikraftträdandet av den nya förordningen skall erlägga lagerskatt för den myckenhet skattepliktig brännolja han då innehar med *trettioett* öre för liter, dock icke om myckenheten understiger 400 liter.

B. att de — — — (= utskottet s. 15 rad 7—4 nedifrån) — — — utan åtgärd.